

Таточенко С. А. Особливості надання психологічної допомоги в рамках програми замісної підтримувальної терапії / С.А.Таточенко // Інсайт: зб. наук. праць студентів, аспірантів та молодих вчених / ред. кол. І. В. Шапошникова, О. Є. Блинова та ін. – Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2017. – Вип. 14. – С. 225-228.

ОСОБЛИВОСТІ НАДАВНЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАМІСНОЇ ПІДТРИМУВАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ

С.А. Таточенко

Херсонський державний університет, still6030@mail.ru

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор, О.Є.Блинова

З кожним роком тенденції суспільства змушують особистість перебудовуватися і адаптуватися до мінливих умов життя, вдосконалюючи форму поведінки та взаємодії з оточуючою реальністю. Однак, не у кожної людини виходить швидко та безпроблемно пристосуватися до неоднозначної дійсності. Для деяких особистостей, ілюзорний світ, іноді, стає більш привабливим, ніж реальність, у якої постійно потрібно сприймати різноманітні ситуації, оточуючи труднощі, та приймати непрості рішення.

Як вважає О. В. Тютюнник, з точки зору соціальної педагогіки, наркозалежність є результатом тривалого впливу сукупності негативних соціалізуючих чинників і умов, що призводить до глибоких особистісних деформацій, які заважають нормальній соціалізації [4, с.32].

Враховуючи специфічні особливості наркотичної залежності, фахівцями різних країн світу розробляються та впроваджуються програми та методи реадaptaції, які допомагають та сприяють поверненню наркозалежної особистості в реальний світ. На відміну від традиційних методів реадaptaції, програма зменшення шкоди практично не зачіпає зв'язок між людиною і речовиною, яка для реадaptaції є центральним пунктом, і не намагається її змінити. У першу чергу, вона пропонує наркоспоживачам засоби, що дозволяють зменшити шкідливі впливи споживання (прагматична перспектива).

У той же час, вона відрізняється від традиційних підходів своїми цілями та засобами (гуманістична перспектива) своєю толерантністю до осіб, які страждають від наркотичної залежності.

Для комплексного лікування наркотичної залежності та профілактики ВІЛ-інфекції, наркоспоживачам пропонується також програма замісної підтримувальної терапії, яка є складовим компонентом програми зниження шкоди від споживання психоактивних речовин. Лікування полягає в зміні способу вживання опіоїдних наркотиків на менш небезпечний для стану здоров'я в медичних умовах, що згодом, може допомогти повністю припинити вживання наркотичної речовини.

Але, для впровадження різноманітних програм, та досягнення бажаних змін, поруч з наркозалежними, обов'язково повинні бути професіональні фахівці, які зможуть допомогти та підтримати на шляху до одужання, враховуючи всю специфіку допомоги зазначеного напрямку.

Отже, для даної категорії клієнтів, надання платних послуг виключено, тому що ці клієнти є неплатоспроможними, і тому, для роботи з ними потрібні психологи-волонтери, які хотіли б надавати психологічну допомогу на альтруїстичних засадах. Частково виконують дану роботу громадські організації, однак у провайдерів послуг, які працюють в цій сфері, виникають наступні труднощі: дипломовані фахівці є, однак для роботи з даною категорій, потрібні по-перше, велике бажання працювати з маргінальними групами, так як бажання працювати з умовно здоровими людьми переважає, по-друге, умови роботи з даною категорією так само специфічні: в наркології, приміщення для психологічної роботи з клієнтами невідповідні стандартизованим вимогам, по-третє, недостатня оплата послуг, що надаються, не мотивує фахівців, а ще більше відштовхує від думки працювати в даній сфері. Т. В. Семигіна відзначає, що соціальний супровід клієнтів замісної підтримувальної терапії, лише нещодавно став складовою діяльністю вітчизняних наркологічних закладів, та тільки набуває популярності в наркологічній практиці. Введення посад соціальних працівників в лікарняні заклади, виділення таким спеціалістам

достойної заробітної платні, ще не є розповсюдженим явищем. На сучасному етапі відбувається залучення недержавних організацій, які мають досвід проведення соціально-психологічної реабілітації наркоспоживачів [3, с.26]. На думку І.-Г.В. Огданського, фахівці, що працюють в програмах зменшення шкоди – це, найчастіше, соціальні працівники, психологи, медичні працівники різних спеціалізацій та напрямків, які іноді суміщають роботу в державних та громадських організаціях [2, с.68].

Так само важливо відзначити, що в роботі з цією категорією людей існує велика кількість специфічних проблем і напрямків, за якими потрібно надавати психологічну допомогу. Крім вирішення особистісних проблем, і проблем залежності, існують проблеми, властиві саме зазначеній категорії людей. Особи, які отримують замісну терапію мають проблеми з усіма елементами, з яких складається здоров'я людини. Складові здоров'я людини: фізичний, духовний, психічний та соціальний елементи. У даній категорії людей проблеми фізичного рівня – це і загальний незадовільний стан самопочуття, і наявність ВІЛ-інфекції та опортуністичних захворювань, і проблема фізичної залежності – стану, при якому змінені нейрохімія і рецепторні ділянки мозку.

Духовне, психічне і соціальне здоров'я цих людей, так само постійно знаходиться під загрозою: це стигматизація, і дискримінація з боку суспільства і його конкретних категорій (переслідування з боку правоохоронних органів, негативне ставлення медичних працівників). Однак найактуальнішою проблемою для більшості людей даної категорії є проблема внутрішньої стигми, викликані ВІЛ-статусом та наркозалежністю. Ю. І. Чернецька наголошує, що існує необхідність демократичних перетворень на рівні соціуму, щодо подолання стигматизаційних чинників і прийняття наркозалежної особистості суспільством [5, с.8].

За результатами першого національного соціологічного дослідження, проведеного Всеукраїнською благодійною організацією «Всеукраїнська мережа ЛЖВ», в партнерстві з Громадською організацією «Соціоконсалдінг», щодо стигматизації, дискримінації та порушень прав людей, що живуть з ВІЛ, було

виявлено, що більшість опитаних респондентів (82%) відчували щодо себе різні негативні почуття: звинувачення себе, почуття провини, мали низьку самооцінку, суїцидальні настрої, бажання бути покараними.

Протягом останніх років найпоширенішим проявом внутрішньої стигматизації людей з ВІЛ-статусом, залишається самозвинувачення. Більш ніж половина опитаних, звинувачують себе в тому, що з ними сталося.

Таким чином, для ефективної роботи з даною категорією людей, дуже важливо враховувати всі тонкощі і нюанси їх психічного і фізичного здоров'я.

На даний час, популярності у лікуванні наркозалежності набуває інтегрований підхід, який передбачає організацію психосоціального супроводу з використанням методу кейс-менеджменту, і є найбільш оптимальною формою при роботі з клієнтами, які мають низку проблем соціально-психологічного характеру. Але, як правило, соціальні працівники та психологи не є штатною одиницею лікувального закладу. Соціальний супровід забезпечується здебільшого донорським фінансуванням громадських організацій. Отже надалі, оптимальним варіантом розвитку програм інтегрованої допомоги буде введення в штат лікувального закладу посад соціального працівника та психолога, які на правах співробітників будуть входити до складу мультидисциплінарної команди [1, с.62].

Також важливо враховувати, що у цих людей виникає складність в цілепокладанні, постановці проміжних цілей, осмисленості життя, їх сили витрачаються на те, щоб втриматися в реально існуючій навколо них емоційно нестабільній ситуації, їм необхідна допомога в постановці життєвих цілей, мотивації до лікування і виходу із залежності, здатності контролювати події власного життя, а так само формування переконаності в тому, що життя людини підвладне свідомому контролю, що свобода вибору завжди існує, і потрібні вольові зусилля, для здійснення задуманих бажань.

І саме тому, для поліпшення психологічного здоров'я нашого соціуму, членами якого є різні категорії громадян, в тому числі і клієнти замісної підтримувальної терапії, головним завданням фахівців, є допомога у створенні

таких внутрішніх умов, завдяки яким хворий забажає позбавитися наркотичної залежності та знайти для себе сенс в реальному житті.

Список літератури

1. Интегрированный подход к предоставлению медицинских и психосоциальных услуг для клиентов программы заместительной поддерживающей терапии в Украине (Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине).– К.,2013. – 72 с.
2. Огданський І.-Г.В. Неформальна освіта в контексті додаткової професійної підготовки фахівців програм зменшення шкоди. - International Scientific-Practical Conference Actual questions and problems of development of social sciences: Conference Proceedings, June 28-30, 2016. Kielce: Holy Cross University. – P. 67 – 69.
3. Семигіна Т. В. Соціально - психологічна підтримка клієнтів програм замісної підтримувальної терапії / Т. В. Семигіна, С. В. Дворяк. – Київ, 2008. – 76 с.
4. Тютюнник О. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до профілактики наркотичної залежності серед старшокласників: монографія / О. В. Тютюнник. – Черкаси: ФОП Гордієнко Є.І., 2014. – 350 с.
5. Чернецька Ю. І. Теорія і практика соціально - педагогічної роботи з ресоціалізації наркозалежних в умовах реабілітаційних центрів: дис. ... доктора пед.. наук: 13.00.05 / Чернецька Юлія Іванівна. – Старобільськ, 2016. – 522 с.

